

Ιωάννης Ρέντζος (江戸)

ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΑΠΩΝΙΑ

日本物語 [Nihon monogatari] (にっぽんものがたり)

ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΑΠΩΝΙΑ: Η ΓΡΑΦΗ

1^ο Διαδικτυακό μάθημα: Για συζήτηση – απορίες στο facebook:

<https://www.facebook.com/groups/iaponologio>

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ «ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ»

Αυτοκρατορία των σημείων –και πολύ σωστά– είχε ονομάσει την Ιαπωνία ο Ρολάν Μπαρτ (αριστερά) στο ομωνυμο βιβλίο του.

Πώς μπορούμε να διακρίνουμε αν η νυχτερινή αυτή φωτογραφία είναι από πόλη της Ιαπωνίας ή της Κίνας; (Βλ. σελ. 9)

Κιμονό για το χειμώνα

Είναι πασίγνωστη η ετυμολόγηση της λέξης «κιμονό» που γίνεται στη ταινία «Γάμος αλά Ελληνικά» (2002, My Big Fat Greek Wedding, σκηνοθεσία Joel Zwick, σενάριο Nia Vardalos). Ο Γκας (Κώστας) Πορτοκάλος υπερηφανεύεται για τη μεγάλη διάδοση της ελληνικής γλώσσας υποστηρίζοντας ότι ...όλες οι λέξεις στις άλλες γλώσσες προέρχονται από ελληνικές. Σαν σάτιρα που επικρίνει αυτή τη λογική, βλέπουμε πως του τίθεται το προβοκατόρικο ερώτημα κατά πόσο και η λέξη «κιμονό» προέρχεται από τα ελληνικά. Ο Γκας απαντάει με βεβαιότητα καταφατικά, εξηγώντας πως το «κιμονό» προέρχεται, με απλούς φωνητικούς μετασχηματισμούς, από τη λέξη *χειμώνας > κιμόνας > κιμονό*, αφού με τα κρύα του χειμώνα είναι που οι Ιαπωνίδες φορούν αυτό το ένδυμα...

Όμως για την ετυμολογία του *κιμονό*, μπορούμε να πούμε πως η λέξη «κιμονό» **着物** περιέχει τη ρίζα *ki-* από το ρήμα **着る** (*kiru*) που σημαίνει «φορώ» και την πολύ διαδεδομένη λέξη **物** (*mono*) που σημαίνει «πράγμα». Η σημασία της, δηλαδή, είναι ακριβώς «φόρεμα». Υπάρχουν όμως πολλές άλλες λέξεις της ιαπωνικής γλώσσας που προέρχονται από την ελληνική γλώσσα. Θα τις δούμε πιο κάτω.

Αφίσα της ταινίας
«Γάμος αλά
Ελληνικά» (2002).

Κιμονό

着物

2

ΟΙ ΚΙΝΕΖΙΚΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ KANJI

Η ανάγνωση των ιαπωνικών δυσχεραίνεται λόγω της παρουσίας των κινέζικων χαρακτήρων **kanji**, των «ιδεογραμμάτων». Και μάλιστα η δυσκολία είναι ιδιαίτερη επειδή αυτοί

- σε άλλα συμφραζόμενα διατηρούν την παραδοσιακή κινέζικη απόδοσή τους (ανάγνωση «ον», **on yomi**) και
- σε άλλα αποδίδονται με ιαπωνικό τρόπο (ανάγνωση «κουν», **kun yomi**).

Οι κινέζικοι χαρακτήρες που χρησιμοποιούνται στα ιαπωνικά (εκτός ειδικών χρήσεων) είναι περίπου 2000.

Στη σύγχρονη ιαπωνική γλώσσα **συνυπάρχει η κινεζική** ανάγνωση κάθε χαρακτήρα **kanji** με βάση μία ή περισσότερες αρχαίες ή διαλεκτικές προφορές **και η ιαπωνική ανάγνωση με βάση τη σημασία του χαρακτήρα kanji.**

Είναι όπως εάν δεχόμασταν στα ελληνικά να διαβάζαμε

αυτό «*ό» «ΝΕΡό» και

αυτό «*όμυλος» «ΝΕΡόμυλος» αλλά π.χ. το

«*ικό» να το διαβάζαμε «ΥΔΑΤικό», όχι «ΝΕΡΙκό»

το «*ές» να το διαβάζαμε «ΥΔΑΡές», όχι «ΝΕΡές» και

τη λέξη «*οστατική» να τη διαβάζαμε «ΥΔΡοστατική», όχι «ΝΕΡοστατική».

Να δύο απλά παραδείγματα διπλής ανάγνωσης. Πρώτα έχουμε τη σημασία της λέξης και μετά ακολουθεί ο χαρακτήρας kanji, η ανάγνωση «ον» και η ανάγνωση «κουν»:

	ΣΗΜΑΣΙΑ	KANJI	ON	KOYN	
	βουνό	山	san	yama	
	ποταμός	川	sen	kawa	

Να ένα παράδειγμα της χρήσης των διαφορετικών αποδόσεων του χαρακτήρα 山. Όπως στα ελληνικά έχουμε και «όρος» και «βουνό» αλλά στα ιαπωνικά γράφεται πάντα 山.

富士山は一高い山です
Fujisan wa ichi takai yamadesu
Το όρος Φούτζι το πρώτο σε ύψος βουνό είναι.

火

山

ひ
hi
Φωτιά

やま
yama
Βουνό

火山

かざん

kazan

ΗΦΑΙΣΤΕΙΟ

ΜΕΡΙΚΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΚΑΝΤΖΙ

一 <i>ichi</i> ένα	二 <i>ni</i> δύο	三 <i>san</i> τρία	上 <i>ue</i> πάνω
下 <i>shita</i> κάτω	中 <i>naka</i> κέντρο	大 <i>ō(kii)</i> μεγάλο	小 <i>chī(sai)</i> μικρό
月 <i>tsuki</i> φεγγάρι	日 <i>hi</i> ήλιος	木 <i>ki</i> δέντρο	林 <i>hayashi</i> δάσος
山 <i>yama</i> βουνό	川 <i>kawa</i> ποτάμι	田 <i>ta</i> ορυζώνα	人 <i>hito</i> άτομο
目 <i>me</i> μάτι	耳 <i>mimi</i> αυτί	口 <i>kuchi</i> στόμα	手 <i>te</i> χέρι
水 <i>mizu</i> νερό	火 <i>hi</i> φωτιά	竹 <i>take</i> μπамπού	糸 <i>ito</i> βελόνα
貝 <i>kai</i> όστρακο	雨 <i>ame</i> βροχή	毛 <i>ke</i> μαλλιά	門 <i>mon</i> πύλη
馬 <i>uma</i> άλογο	鳥 <i>tori</i> πουλί	米 <i>kome</i> ρύζι	弓 <i>yumi</i> τόξο

Mερικοί χαρακτήρες διαφέρουν ελάχιστα από άλλους, με άλλη ανάγνωση και σημασία. Βλέπουμε μερικά χαρακτηριστικά παραδείγματα:

✱ ✧ **Παρόμοια κάντζι**

人	入
άτομο	είσοδος
千	干
χίλια	ξηρό
失	矢
απώλεια	βέλος
土	士
γη, έδαφος	πολεμιστής

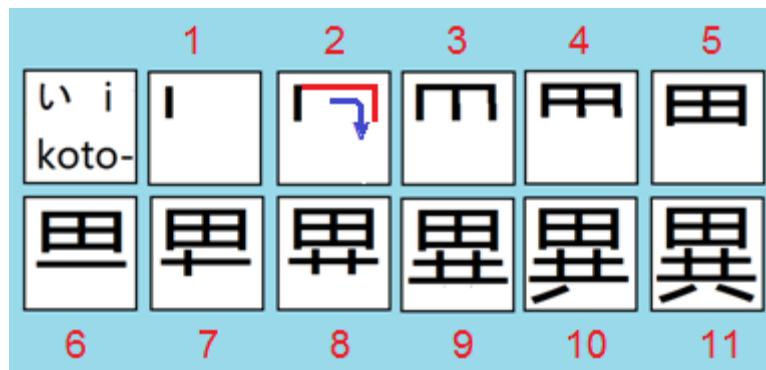
6

Ο μηχανισμός της γραφής των χαρακτήρων kanji επιτρέπει να τους αναγνώσουμε ευκολότερα με σκοπό να τους αναζητήσουμε σε λεξικό. Εκεί βρίσκονται ταξινομημένοι ανάλογα με το πλήθος των στοιχείων τους, δηλαδή των γραμμών που τους αποτελούν. Για όποιον/-α ιαπωνομαθή έχει περάσει στο στάδιο συστηματικής χρήσης της γραφής/ανάγνωσης, η αναγνώριση, η σωστή θέση και η διαδοχή (πρώτη, δεύτερη κ.λπ.) των συστατικών γραμμών κάθε χαρακτήρα, που κάποτε ήταν πινελιές, επιταχύνει τη γραφή και περιορίζει κάποιες δυσκολίες που οφείλονται σε ιδιόζοντα τρόπο γραφής.

Ας πούμε πως συναντήσαμε το χαρακτήρα **異** σε ένα κείμενο ή μια επιγραφή και **αναζητούμε τη σημασία του σε ένα έντυπο λεξικό**. Οι αποδόσεις του χαρακτήρα είναι koto- και i-.

Ο μηχανισμός αναζήτησης βασίζεται στην καταμέτρηση των «πινελιών» που απαρτίζουν το χαρακτήρα. **Τις μετρούμε. Είναι 11**. Η γενική αρχή είναι να σχεδιάζονται όλα τα συνιστώσα στοιχεία **με φορά από τα αριστερά προς τα**

δεξιά και από πάνω προς τα κάτω. Αντί για άλλες λεπτομέρειες, συγκρατούμε πως κυρίαρχη φορά είναι «από επάνω αριστερά, κάτω δεξιά».

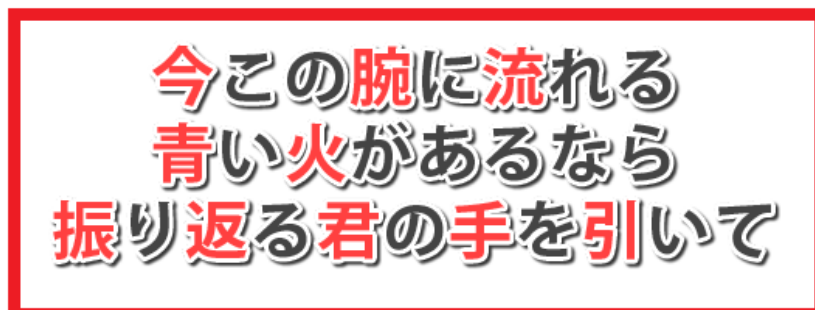
Ανατρέχουμε π.χ. στο λεξικό χαρακτήρων kanji (Vaccari) όπου, από τη σελίδα 204 έως τη σελίδα 241, είναι ταξινομημένοι οι χαρακτήρες με 11 πινελιές. Το χαρακτήρα που αναζητούμε τον ταυτοποιούμε στη μέση της σελίδας 226 μαζί με την ερμηνεία του και την περιγραφή του.

<h1 style="font-size: 2em;">異</h1>	<p><i>kotonáru</i> to differ from, to vary <i>mezurashii</i> strange, uncommon f</p> <p>1 <i>ikyō</i> foreign religion, paganism 2 <i>ijin</i> a foreigner, an alien 3 <i>ijō</i> the matter, something wrong, an accident 4 <i>ijō</i> abnormality 5 <i>izōn</i> objection 6 <i>inyō</i> nickname</p>
<p>1 異教 2 異人 3 異状 4 異常 5 異存 6 異名</p>	

7

Στα ιαπωνικά κείμενα υπάρχουν και τα απλούστερα **γραμματικά συλλαβογράμματα hiragana** που τα ελαφραίνουν στο μάτι. Και έτσι μπορούμε και σε ένα υπερθέαμα να καταλάβουμε περισσότερα πράγματα... ☺

Στην παρακάτω εικόνα, τα **κόκκινα είναι τα κινέζικα kanji** και τα **μαύρα είναι τα ιαπωνικά hiragana**. Όπως βλέπουμε τα kanji δεν αντιπροσωπεύουν περισσότερα από τα 30 με 40% του συνολικού κειμένου.

Μεταφράσαμε στο Google (χωρίς αναθεώρηση) στα ιαπωνικά και στα κινεζικά το γνωστό μύθο του Αισώπου για το βοσκό που αστειευόταν και φώναζε «**λύκος στα πρόβατα**» χωρίς να υπάρχει λόγος. Ας δούμε τις πρώτες γραμμές.

KEIMENO 1	KEIMENO 2
<p>村から十分に離れて彼の群れを率い羊飼いは、常にここで冗談に従事しています。彼は、オオカミが羊を攻撃することを叫んで、彼の救助に村人と呼ばれます。村人たちはおびえていたと飛び出した二、三回は、その後、彼らは当惑戻りました。 [...].</p>	<p>从村里领导他的羊群远远不够的一个牧羊人，不断从事笑话在这里。他呼吁村民们把他救，喊狼攻击他的羊。两三次村民们惊恐的冲了出去，随后就回迷惑。但最终它发生狼却出现了。虽然他们洗劫了羊群，呼吁帮助村民牧羊人 [...].</p>

Πρέπει όμως να συμπληρώσουμε πως τα πολύ μικρά κείμενα, όπως οι τίτλοι ειδήσεων, οι επικεφαλίδες καταστάσεων, οι καθοδηγητικές πινακίδες (π.χ. ΕΞΟΔΟΣ, 出口, deguchi) και οι πινακίδες καταστημάτων μπορεί να παραλείπουν τα σαφώς ιαπωνικά συλλαβογράμματα και να έχουν μόνο κινέζικα ιδεογράμματα.

Φυσικά, με εξαιρέσεις και εδώ, π.χ. για το ασανσέρ, που λέγεται erebētā από την αμερικανική λέξη elevator. Στις πινακίδες αυτό γράφεται έτσι: エレベーター. Οι παύλες δείχνουν το μακρό ε... και α... όπως και οι υπεργραμμίσεις στο ē και το ā.

Συχνά αναρωτιώμαστε –και είναι σχετικό με τα προηγούμενα– εάν ένας Κινέζος θα μπορούσε διαβάσει και να καταλάβει ένα ιαπωνικό κείμενο και σε ποιο βαθμό. Στο παράδειγμά μας εδώ οι τρεις χαρακτήρες 猫 Neko = γάτα, 魚 sakana = ψάρι, και 食 taberu = τρώω είναι μεν αναγνωρίσιμοι με τις σημασίες τους αυτές από έναν Κινέζο αλλά οι γραμματικές λεπτομέρειες που εκφράζουν τα συλλαβογράμματα χιραγκάνα διαφοροποιούν το πραγματικό νόημα.

neko wa sakana o taberu 猫は魚を食べる。	Η γάτα ψάρι τρώει
neko wa sakana o tabenai 猫は魚を食べない。	Η γάτα ψάρι δεν τρώει
neko wa sakana o tabeta 猫は魚を食べた。	Η γάτα ψάρι έφαγε
neko wa sakana o taberutsumori 猫は魚を食べるつもり。	Η γάτα ψάρι θα φάει
neko wa sakana ni taberareta 猫は魚に食べられた。	Η γάτα από ψάρι τρώγεται

Θα θυμίσουμε εδώ και ένα –ας το πούμε– ανέκδοτο του γνωστού οξυδερκέστατου γελοιογράφου μας **Κώστα Μητρόπουλου**. Αφορά τη σινο-ινδική διένεξη, δηλαδή τον πόλεμο μεταξύ Κίνας και Ινδίας τον Οκτώβριο/Νοέμβριο του 1962.

Ο Κώστας Μη-τρόπουλος σε αυτό-προσωπογραφία του.

Ο συμπαθής γελοιογράφος είχε κάνει (24 Νοεμβρίου 1962) τα σχόλιά του στη στήλη που κρατούσε στον **Ταχυδρόμο** με τέσσερις γελοιογραφίες κάθε φορά.

Παρουσιάζει στην αρχή, ανατυπωμένο, το ...κινέζικο ανακοινωθέν και σχολιάζει: «Επειδή το ανωτέρω ανακοινωθέν του Πεκίνου είναι, όπως μπορούν να διαπιστώσουν και οι αναγνώστες μας, ασαφές, αποφασίσαμε να λάβουμε υπόψη μόνο τα διαδραματισθέντα γεγονότα». Και προχωράει μετά στις τέσσερις γελοιογραφίες του.

ΙΝΔΟΚΙΝΕΖΙΚΑ

ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

ウジちゃんが2才のとき、両親はコウジちゃんを飯場においたまま、行方をくらましてしまった。なぜ両親はコウジちゃんを捨てなければならなかったのか、今となっては、その事情はわからない。無責任といえば無責任だが、それ以上に、親が生きてためには子も捨てなければならぬほどせっぱ詰まった事情があったのであろう。残されたコウジちゃんは、

Αν προσέξει κανείς το κείμενο, θα αντιληφθεί πως δεν είναι κινέζικο αλλά ιαπωνικό. Είναι φανερό πως π.χ. στο τυπογραφείο του Ταχυδρόμου έφτιαξαν ένα κλισεδάκι με κάτι ...κινέζικα ή γιαπωνέζικα και ...μικρό το κακό. Ποιος θα καταλάβαινε τη διαφορά;

Και στη φωτογραφία της πρώτης σελίδας (επάνω αριστερά και αλλού) διακρίνουμε χαρακτήρες kanji ενώ επάνω δεξιά (και αλλού) βλέπουμε απλούστερους χαρακτήρες.

Στη σελίδα 8 το ιαπωνικό κείμενο είναι αριστερά και περιέχει χιραγκάνα.